kisdobos

1985. DECEMBER

Áprily Lajos: DECEMBER VÉGÉN

Havas hegyek ködökben elmerülnek.
Az ég felé egyetlen csúcs se lát.
De köd mögött idő-tündérek ülnek,
s nyújtják a téli nappal fonalát.

Kisdobos

A Magyar Úttörők Szövetségének gyermeklapja
XXXIV. évf., 10. sz.
Főszerkesztő: Jani Gabriella
Kiadja: az Ifjúsági Lap- és Könyvkiadó Vállalat.
Felelős kiadó: dr. Petrus György
Kiadóhivatal: Budapest VI., Révay u. 16. 1374.
Telefon: 116-660
Készült a Kossuth Nyomdában.
85.1007
Felelős vezető:
Bede István vezérigazgató
Index: 25442
HU ISSN 0450-3287
Terjeszti: a Magyar Posta

Levélcím: Kisdobos szerkesztősége, Budapest, Postafiók 100. 1502.
Telefon: 660-162
Előfizethető bármely postahivatalban, a kézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben és a Posta Központi Hírlapirodánál (KHI) Budapest V., József nádor tér 1., 1900, közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a KHI 215-96 162 pénzforgalmi jelzőszámlára.
Megjelenik évenként tíz alkalommal.
Előfizetési díj egy évre 60,— Ft.
Kéziratot nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.
A címlap Reich Károly, a hátsó borító Marék Veronika munkája.

Legszebb messze határban

Amikor a téli időszak elkövetkezik,
a hó alá vagy tető alá menekedik növény és ember.
A fenyőfa akkor bontja ki hercegnői
zöld szoknyáját, mintha táncba készülődne
a fehér bálteremben. Mindenki fehér vagy fekete
a téli világban — a messziségben a makacs tölgy
koronája is sárgásbarna, mint az öregemberek
sokat használt dohányzacskója —,
a fenyő ilyenkor tán zöldebb, ragyogóbb,
tündéribb, miután mind aludni mentek körülötte,
és az ő tüskés haja a legszebb messzi határban.
Bezzeg menekedik most karjai közé a fenyvesrigó,
amely még ősszel is szívesen kacérkodott
az öregedő bokrokkal, csalitokkal.
Bezzeg megakad a fenyőn az ember
életet kereső tekintete az elnémult kertben.
A hóhullás bármilyen sűrű legyen,
legfeljebb annyit jelent a fenyőn,
mint a fehér guba. Gyertyáját szakadatlanul
emelgeti a zordon hófelhők felé.
Ő zölden, boldogan nevet felénk a téli kertből,
és akkor meg elégedett, ha madár csereg
ágai között, vagy a fejsze közeledik felé,
hogy örömet szerezzen az embereknek.

Krúdy Gyula, 1924

Asztali dísz karácsonyra, szilveszterre

A Kisdobos 1985. decemberi melléklete
A leírás a rejtvény oldalon található
Győrffy Anna munkája

1986

W. H. Davies

A tél szépsége

Ugye, szép a tavasz, mikor
rügy születik s madár dalol?
S ha daluk némul, szép ugye,
nyáron a méh- s virág-zene?
És nem szép, ha elmúlt a nyár,
hogy a levél, lehullva már,
cipőnk orránál kavarog
vagy sarkunkban ireg-forog?
Most tél van, beállt a patak;
sétálgatok a fák alatt:
öles hóban áll mindegyik,
odvukban mókus aluszik,
s bármily kicsiny az ág, a gally,
mindent fehér szirom takar.
Köszöntlek, tél! Te szépíted,
nagy virággá te építed
ezt a fát, ötven fekete
karját fehérrel vonva be,
míg a gallyakra millió
kis fehér kesztyűt húz a hó.

Szabó Lőrinc fordítása

Sz. P. Scsipacsov

Kéz a kézben

Mentünk, nekivágva az útnak,
hó fújta be csizmanyomunkat.

Már nem tudom én se ma, hányan
voltunk, falubéli fiúk.
Mentünk felhőszakadásban.
Hova vitt — ma ki tudja — az út?

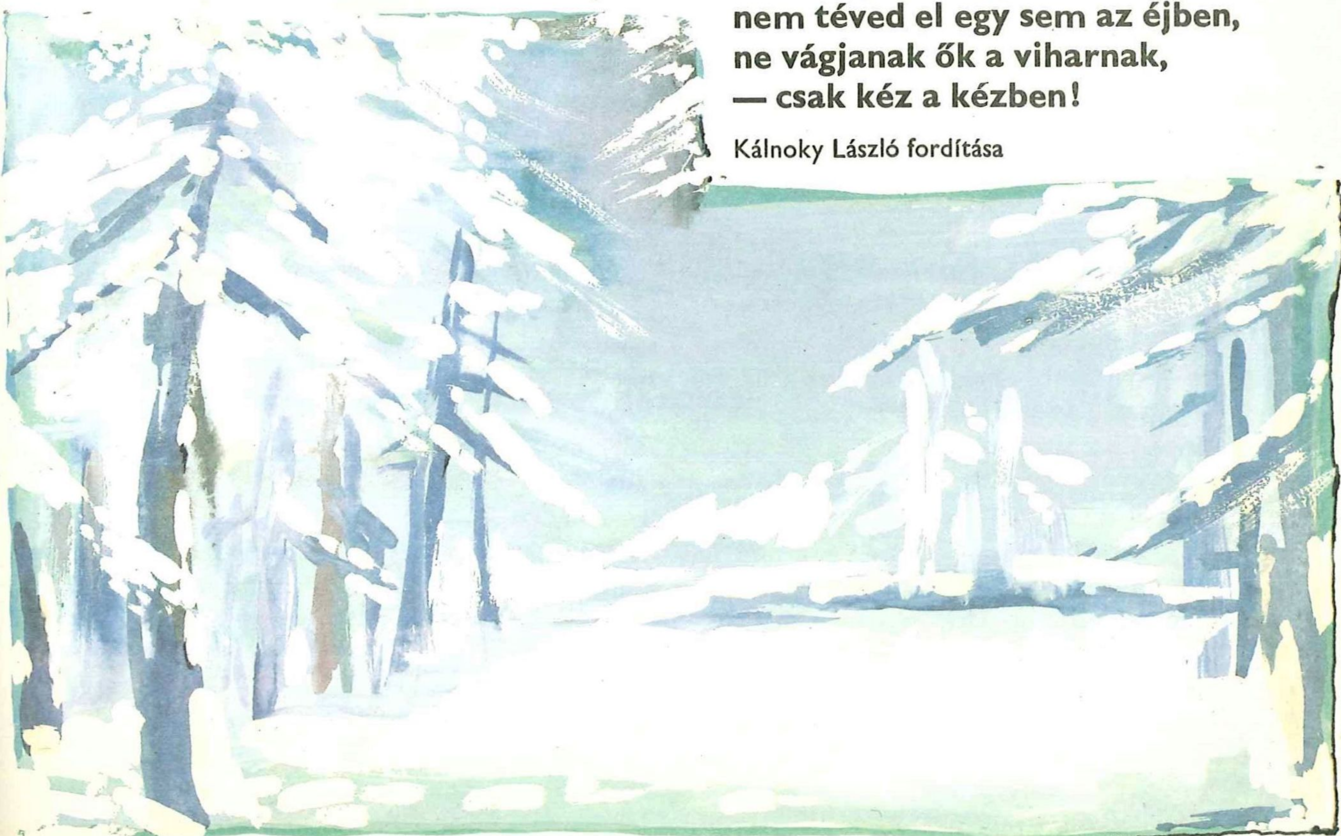
Spaletta szakadt le a pántról,
nem bírta a szél erejét,
söpörve Ural viharától,
fehérbe borult a vidék.

Éj jött, s a vihar szele tombolt
vakítva, süvöltve felénk,
hátunkon a hó fagyosan folyt,
olvadt patakok vizeként.

Csapásokat állva haladtunk,
hol az éjszaka legfeketébb,
de mi kézenfogva kutattuk
az élet örök melegét.

Ha a népek is egyet akarnak,
nem téved el egy sem az éjben,
ne vágjanak ők a viharnak,
— csak kéz a kézben!

Kálnoky László fordítása

Herpai Zoltán rajza

Andersen

Két gyertya

Volt egyszer egy szép szál viaszgyertya, aki nagyon is jól tudta magáról, hogy mit ér.

— Viaszból teremtettek, formába öntöttek! — kevélykedett. — Szebb a lángom, mint más közönséges gyertyának, s tovább is égek: kristályüveg csillárban volna a helyem vagy legalább ezüst gyertyatartóban.

— Gyönyörű élete lehet! — sóhajtott fel mellette a faggyúgyertya. — Engem bizony csak faggyúból teremtettek, de azért én is érek valamit, mindenesetre többet, mint némelyik faggyúgyertya, akit csak háromszor mártanak. Engem nyolcszor mártottak, hogy elég vastag legyek. Nem is panaszlom a sorsomat. Tudom, hogy előkelőbb dolog viaszból születni, mint faggyúból, de hát nem rajtunk múlik, hogy minek születünk. Kegyed majd a szobába kerül, a kristálycsillárba, én meg a konyhába, s az sem utolsó hely, hiszen az tartja el az egész házat.

— Ó! — húzta el a száját a viaszgyertya. — Van a világon fontosabb dolog is az evésnél! Sokkal többet ér a társasági élet. Ha az ember egy ragyogó társaságban maga lehet a legragyogóbb! Ma este bál lesz a házban, mindjárt jönnek értem meg a családomért.

Ahogy kimondta, már jöttek is érte, de nemcsak őt vitték el, hanem a faggyúgyertyát is. Maga a ház asszonya vette a kezébe, s a konyhába vitte: egy kisfiú várt ott kosárral a kezében. Krumplival rakták meg a kosarat, almát is tettek melléje; a jószívű háziasszony ajándékozta meg vele a kisfiút.

— Ezt a faggyúgyertyát is vidd haza, kisfiam — mondta végül. — Édesanyád világos virradatig dolgozik, elkél a gyertya nálatok.

A kislánya ott állt mellette, s amikor azt hallotta: világos virradatig, felragyogott az arca.

— Én is fennmaradok ma világos virradatig! — kiáltotta boldogan. — Ma éjszaka bál lesz nálunk, s a legszebb ruhámat veszem föl, a piros szalagosat!

Csak úgy sugárzott örömében.

„De jólesik ilyet látni! — mondta magában a faggyúgyertya. — Sohasem felejtem el, milyen boldog volt ez a kislány! Ilyet úgyse látok többet!"

A kisfiú beletette a kosarába, ráhajtotta a födelet, s vitte haza.

„Ugyan hova kerülök? — törte a fejét a faggyúgyertya. — Biztosan szegény emberekhez, akik talán még réztartót se tudnak adni alám, a viaszgyertyát meg kristálycsillárba helyezik, és fénypontja lesz a társaságnak. Előkelő uraságokra szórja a fényét — ó, de nagyszerű is az! Nekem alighanem másképp alakul a sorsom, hiszen csak faggyúból öntöttek."

Csakugyan szegény emberekhez került, egy özvegyasszonyhoz és három gyermekéhez, abba a rozzant kis házba, amely éppen szemközt volt az előkelő úri házzal. Megörült az özvegyasszony, amikor a gyertyát meglátta.

— De szép szál gyertya! — kiáltotta. — Egész éjjel világít majd nekünk. És meggyújtotta.

— Juj! — utálkozott a gyertya. — Közönséges kénes gyufával gyújtanak meg! Bezzeg a viaszgyertyát jobban megbecsülik odaát!

Ott is akkor gyújtották meg a gyertyákat: felragyogtak a termek. Kocsik robogtak a ház elé, előkelő öltözetű báli vendégek szálltak ki belőlük, zeneszó áradt ki az utcára.

„Most kezdődik a bál! — gondolta sóvárogva a faggyúgyertya, s eszébe jutott a gazdag kislány örömtől sugárzó arca. — Ilyet se látok többé!"

De az özvegyasszony legkisebb leánykája egyszerre csak odasomfordált testvéreihez, megölelte őket, és nagy-nagy titkot súgott a fülükbe:

— Mit gondoltok, mi lesz ma vacsorára? Sült krumpli, úgy ám! — és csak úgy sugárzott a boldogságtól; a gyertya világa éppen az arcába hullott, s a gyertya olyan igazi örömet látott az arcán, mint nemrég az úri házban a gazdag kislányén, amikor így dicsekedett: „Ma éjszaka bál lesz nálunk, s a legszebb ruhámat veszem föl, a piros szalagosat!"

„Lám, a sült krumpli is ér annyit, mint a fényes bál! — gondolta a faggyúgyertya. — Hiszen egyformán örül ez a két kislány, a gazdag meg a szegény!" Még rá is tüszszentett az igazságra, helyesebben szólva sercent egyet, mert egy faggyúgyertyától csak ennyi telik.

Asztalt terítettek, és nekiláttak a sült krumplinak. Ó, de pompás íze volt! Valóságos ünnepi lakomát csaptak belőle. Még egy-egy almát is kapott mindenki vacsora után csemegének.

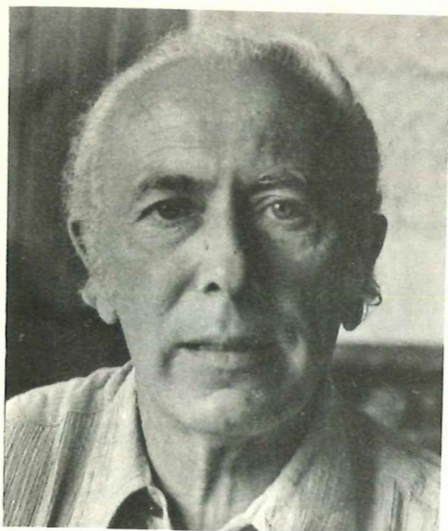
Aztán lefeküdtek a gyerekek, az édesanyjuk megcsókolta őket, s nyomban el is aludtak. De az anyjuk fönn virrasztott: egész éjszaka varrt, hogy megkeresse a három gyermek kenyerét. A szemközti házból átragyogtak a fehér viaszgyertyák, áthallatszott a báli zene. Fönn a magasban pedig tündököltek a csillagok, egyformán szitálták halvány fényüket a gazdag házra meg a rozzant házikóra.

„Mégiscsak szép volt ez az este! — mondta magában a faggyúgyertya. — Vajon boldogabb volt-e a kristálycsillárban a viaszgyertya? Ezt meg kellene tudnom, mielőtt csonkig égek."

És a két kislányra gondolt; az egyikre a viaszgyertya, a másikra a faggyúgyertya vetett fényt, mégis egyformán sugárzott az arcuk.

Eddig a történet, az okosnak ennyi is elég.

Rab Zsuzsa fordítása

Bemutatjuk

Reich Károlyt

Tanulmányaimat az Iparművészeti Főiskolán végeztem 1942 és 1948 között. Azóta mint önálló grafikusművész nagyobbrészt gyermekkönyvek illusztrálásával foglalkozom. Sok rajzot készítettem Arany János, Petőfi Sándor, Móra Ferenc, Móricz Zsigmond és mások műveihez is. – A gyermekek számára készített rajzaimért ezévben a „Gyermekekért" díjjal tüntettek ki.

Luca naptól kiskarácsonyig

Karácsony estéjén millió és millió fenyőfán gyúlnak ki a gyertyák. Örvendező gyerekek, boldog felnőttek állják körül, az emberek szíve megtelik szeretettel. A karácsony az egész világon az öröm, a szeretet, a béke, a gyermekkor, a család, az otthon, a szülőföld ünnepe. De mit is ünnepelünk karácsonykor, és hogyan változott ez az ünnep az elmúlt évezredek során?

Karácsony napján már az ókorban is ünnepeltek az emberek. Ez a nap a téli napforduló időpontja, a természet megújulásának kezdete. A karácsony szó azt jelenti átlépő, forduló. Ekkor ünnepelték a Nap születésnapját. Az ókori ember a Napot istenként tisztelte. Karácsony napjától kezdve rövidebbek lettek az éjszakák, hosszabbodtak a nappalok. Az emberek minden cselekedete, minden gondolata arra irányult ezen a napon, hogy az alvó természetet, a téli álomba merült anyaföldet ébresztgessék, termőre varázsolják, elűzzék a betegséget, a halált, biztosítsák az egészséget, a boldogulást.

A 4. századtól Jézus születésnapját ünneplik karácsonykor a keresztények. Ez a kereszténység legnagyobb ünnepe. A 17. századtól lett a család ünnepe, végül eljutottunk a karácsony mai jelentéséig. A napjainkban élő ünneplési szokások ókori pogány és keresztény elemeket egyaránt őriznek. S majd látjuk, hogy a régi hagyományok az újakkal ötvöződve teszik széppé a mai emberek ünnepeit.

A karácsonyi ünnepkör

Se szeri se száma a parasztság körében élő, a karácsonyhoz fűződő népszokásoknak, babonáknak. Az ünnepre való készülés régen már Szent András napján, november végén elkezdődött, mégpedig termékenységvarázslatokkal, időjóslásokkal, gonoszűző cselekedetekkel.

Különösen sok hiedelem fűződött Luca napjához, december tizenharmadikához. Ekkor kezdték faragni a lucaszéket. Tizenkét napon át mindig csak egy kicsit dolgoztak rajta, úgy, hogy éppen karácsony estére elkészüljön. Azt hitték, hogy aki az éjféli misén erre feláll, az meglátja, hogy a faluban kik a boszorkányok.

A lányok ilyenkor szilvásgombócot főztek. A gombócokba férfineveket is rejtettek. Azt tartották, hogy amelyik gombóc legelőször feljön a víz tetejére, abban van leendő férjük neve. Így próbálták megtudakolni, ki lesz a jövendőbelijük. A fiúk „kotyolni" jártak Luca napján.

Vankóné Dudás Juli képei

Szalmát vagy fadarabot vittek magukkal, arra térdelve mondták el mondókájukat. A háziak vízzel vagy kukoricával öntötték le őket. Ezután a fiúk a szalmával vagy fával „megvarázsolták" a tyúkokat, hogy egész évben jól tojjanak. Ilyen verseket mondtak:

Luca, Luca, kity-koty!
Annyi tojásuk legyen, mint égen a csillag!
Annyi pénzük legyen, mint pelyvatartóban a pelyva!
Akkora disznót öljenek, mint a falu bikája!
Olyan hosszú kolbászuk legyen, mint a falu hossza!
Olyan vastag szalonnájuk legyen, mint a mestergerenda!
Annyi zsírjuk legyen, mint a kútban a víz.

A háziak megajándékozták a kotyolókat.

Karácsony este

A régi időszámítás szerint december huszonötödike volt az új év első napja. Később, amikor áttértek a ma is használatos időszámításra, az újesztendő kezdete január 1-re esett. A magyar népnyelv december huszonötödikét nagykarácsonynak, január elsejét kiskarácsonynak nevezi.

Nagykarácsony előestéjén, december 24-én este a gazda — kezében maréknyi szénát tartva — belépett a házba és szép köszöntőt mondott a családjának:

Adjon Isten minden jót,
Ami tavaly szűken volt.
A gazdának bort, búzát,
Gazdasszonynak tyúkot, ludat,
Lányoknak, legényeknek egy-egy szép mátkát,
Országunknak csendes békességet
És megmaradást.

A szénát az asztal alá tette, majd a gazdasszonnyal megterítették a karácsonyi asztalt. Először egy, kettő, vagy három szép — kizárólag ezen az estén használatos — abroszt terítettek az asztalra. A fehér, piroscsíkos vagy hímzett abroszokat szertartásos mozdulatokkal helyezték el, majd megszólalt a gazda: — Mit vet kend?

— Ezüstöt, aranyat, gyöngyarany búzát, mindennapi jószerencsét! — válaszolta az asszony. Ezután a gazdasszony kerek kalácsot és egy rostában diót adott férjének. A gazda a dióból dobott egyet-egyet a szoba minden sarkába, majd a kalácsot az asztalra helyezte. Vacsora előtt az asszony rostában búzát, szőlőt, diót, almát, ostyát, mézet, feketeborsot, fokhagymát nyújtott a férjeurának. A gazda minden családtagnak adott ezekből. A fokhagymát annyi darabra tördelte, ahányan voltak. Ki-ki a maga gerezdjét mézbe mártotta és megette, ezután fogyasztotta el az ünnepi vacsorát. A vacsora végeztével az asztalra helyezték mindazokat az ételeket, tárgyakat, eszközöket, amelyekre évközben szükségük volt, abból a célból, hogy a karácsonyi asztalon varázserőt nyerjenek. A karácsonyi asztalra tett sót a méhek, tehenek gyógyítására, a fokhagymát, mézet, sülttököt betegek gyógyítására használták. Tettek az asztalra babot, lencsét, hogy sok pénzük legyen az újesztendőben. A mák, a dió rontás ellen volt használatos. Karácsony estéjén a családfő egy szép piros almát annyi felé vágott, ahányan voltak. Az almagerezdeket is elfogyasztották, hogy ha valamelyikük az új esztendőben eltévedne, gondoljon a karácsonyi almára s hazataláljon.

A karácsonyi asztal maradékait gondosan összeseperték

és eltették. Úgy hitték, ha valaki beteg iesz, a karácsonyi morzsával meggyógyíthatják. A karácsonyi abrosznak is varázserőt tulajdonítottak. A betegeket megdörzsölték, esküvőkor a menyasszonyt és a vőlegényt leterítették vele, hogy rontás ne érje őket.

A karácsonyfa állítás szokása Magyarországon csak egy évszázada ismert. Azt megelőzően életfát, termőágat állítottak, ami az évről-évre megújuló természet jelképe volt. A koronafa tövises ágát, borókát, fagyöngyöt függesztettek a gerendára, díszítése közben karácsonyi dalokat énekeltek. Aranyozott diót, mogyorót, almát tettek rá.

Sok helyütt a karácsony helyett a fenyőünnep elnevezés használatos. Bizonyosan gyakorlati okai is vannak, hogy éppen a fenyő, mint karácsonyfa terjedt el, de a népmondákban ezt különböző csodálatos eseményeknek tulajdonítják. Az egyik monda szerint, amikor Jézus a Földön járt, a gonosz emberek miatt bujdosnia kellett. Egyszer üldözői elől egy sűrű lombú fa alá menekült, de a fa rászólt: menj innen, mert ha itt találnak, engem is elpusztítanak! Úgy utasította el a többi fa is. Végül a fenyőfához ért. Ennek alig volt lombja, de az ágak elrejtették a menekülőt. Jézus így szólt a fenyőfához: soha ne hullasd el a leveledet! Akkor is virulj és zöldülj, amikor a többiek levéltelenül sorvadoznak. Te légy a legdélcegebb, a legszívósabb minden társad között, s élj meg mindenütt. Légy az emberek öröme és emlékezetemre rajtad gyújtsanak karácsonyi gyertyát.

A karácsonyi ajándék

A karácsonyi ajándékozás divatja az ókorban kezdődött. A feljebbvalók az alattvalókat aranyfüsstel bevont süteménnyel, gyümölccsel, szerencsét hozó gallyal és pénzzel ajándékozták meg újévkor. A magyar királyok az udvari népnek feldíszített ágat ajándékoztak. A 17. századtól a szülők adtak ajándékot gyermekeiknek. A gyerekekkel elhitették, hogy földöntúli lény az ajándékozó. (Angyal, Jézuska, Mikulás, Karácsony apó, Fagy apó, aranyos csikó.)

A köszöntők

December huszonnegyedikén „napszentülettől" (estétől) az újesztendő napjáig házról-házra jártak a kántálók, betlehemesek, regösök, aprószentekelők. A köszöntők valamilyen formában szerették volna „megvarázsolni" a jövő esztendőt, hogy szerencsés és békés legyen. Ezeknek a népszokásoknak a zöme ugyan lassan kihal, de az ünnepi jókívánságok ma is élnek. Az élőszóval, képeslapon, telefonon elmondott üdvözlések örömet szereznek.

Kóka Rozália

Regölés

A legrégebbi magyar népszokásaink egyike. Pogány elemeket őríz. **Szereplők:** gazda, gazdasszony, 3 regös, bika, bikás. Gazda, gazasszony asztal mellett ülnek. Az asztalon terítő, kalács, bor.

I. Regös *(Kintről bekiált)*: Szabad-e regölni?

Gazda: Szabad! *(A regösök bevonulnak, elöl libasorban a három regös, utánuk a bikás láncon vezeti a bikát. I. regös kezében láncos bot, a II. regös furulyát, a III. regös köcsögdudát hoz.)*

I. Regös

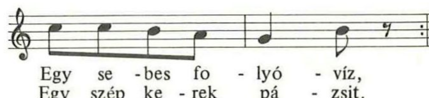
Eljött a karácsony bodros szakállával,
Édes kicsi csizmám, nem győzlek szalmával,
Megölték a disznót, érezzük a szagát,
Talán nekünk adnák a hátulsó combját.

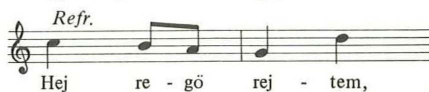
Regösök Nyomjuk-e vagy mondjuk?

Gazda, gazdasszony: Mondjátok!

Regösök: *(Énekelnek, a refrént furulyával és köcsögdudával kísérik, az I. regös a láncos bottal veri a padlón az ütemet):*

Abban legelész egy
Csudafiú szarvas,
Csudafiú szarvasnak
Ezer ága boga,
Hej regö rejtem, regö, regö rejtem!
Ezer ága bogán,
Ezer mise gyertya,
Gyújtatlan gyulladjék
Oltatlan aludjék.
Hej regö rejtem, regö, regö rejtem!
Falu végén egy lány,
Kinek neve Mári,
Amott van egy legény,
Kinek neve Péter.
Hej regö rejtem, regö, regö rejtem!
Sarokban a zacskó
Tele van százassal,
Fele a gazdáé,
Fele a regösöké.
Hej regö rejtem, regö, regö, regö rejtem!

(A bika megvadul, ugrál, toporzékol, ijesztgeti a gyerekeket. A gazdasszony ajándékot, pénzt ad a regösöknek.)

Regösök: Cserfa köntösünk, zöldfa bocskorunk, tovább is kell menni, dohányt is kell venni. Jó éjszakát!

(A regösök megindulnak kifelé, énekelnek.)

Hej regö rejtem, regö, regö, regö rejtem!

MI A VÉLEMÉNYED?

Néhány történetet mutatunk be. Írjál mindegyikhez befejezést és értékeld a szereplők cselekedetét!

Juli meg akarta lepni kishúgát. Elhatározta, hogy karácsonyra rendbe teszi játékait és új ruhát varr a babáinak. Nagy igyekezete nem is volt hiábavaló, mert szép rendet csinált a húga játékpolcán, és három baba várta az új ruhába öltöztetést. Előbb azonban a babákat is meg kellett mosdatni. Ekkor történt az, hogy a porcelánbabát — amellyel még anyu is játszott gyerekkorában és mindannyiuk kedvence volt — nekiütötte a vízcsapnak és eltört a feje...
Mit mondanál Julinak?

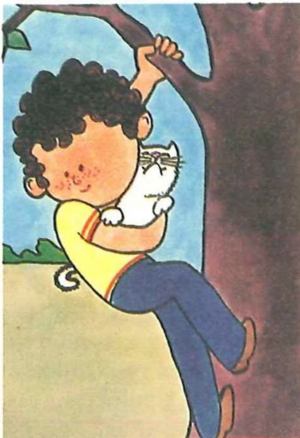
Gyurka és István barátok. Gyakran játszanak együtt. Egy alkalommal Gyurkáéknál játszottak mind a ketten, Gyurka villanyvasútjával. Istvánnak nagyon megtetszett az egyik vasúti őrbódé, és kérte Gyurkát, cserélje el vele, ad érte neki egy sorompót. Gyurka erre nem volt hajlandó. Azt mondta: — Nekem is van sorompóm, nem kell! — Nem kell? Na jó! — mondta István, s amikor Gyurka nem nézett oda, rácsapott a házikóra.
Mit mondanál Istvánnak?

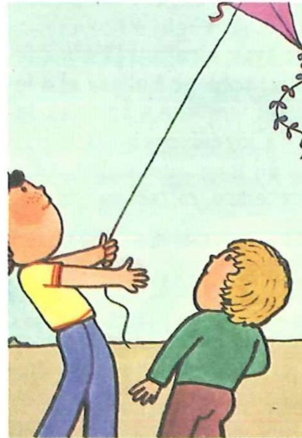
Ágnesnek karácsony előtt húga elmondta, hogy szüleik nagy csomaggal jöttek haza. Biztosan az ajándékaink vannak benne, — mondta. A kíváncsiság izgatottá tette a gyerekeket. Elhatározták, hogy ha egyedül maradnak, megnézik a meglepetésre szánt csomagot. Így is tettek, amikor a szüleik este színházba mentek. Nehezítette a dolgot, hogy a csomag a szekrény legmagasabb polcán volt. Még székről is alig érte el Ágnes. Amikor nagy nehezen sikerült kiszedni a dobozt, az a földre pottyant. Kétségbeesve látták, hogy egy összetört diafilmvetítő darabjai hevernek a földön...
Mit mondanál Ágneséknak?

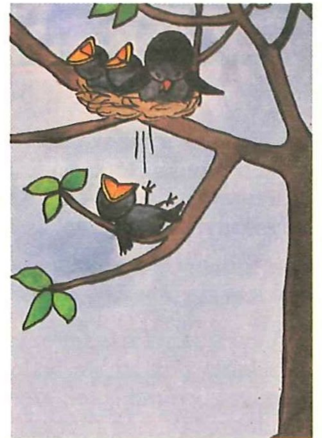
Helyezd értéksorrendbe a három történet szereplőit!
Írd le röviden, miért ilyen értéksorrendet választottál!

Hét képet mutatunk be, ebből három történetet kell kiraknotok úgy, hogy az egyik képet mindhárom történetben használjátok fel. Írjátok meg a történetet, és soroljátok fel ez alapján a képen szereplő kisfiú tulajdonságait. A szerkesztőségbe elküldött legjobb munkákat jutalmazzuk.

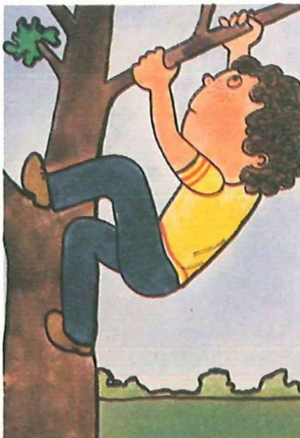
Dr. Bíró Katalin

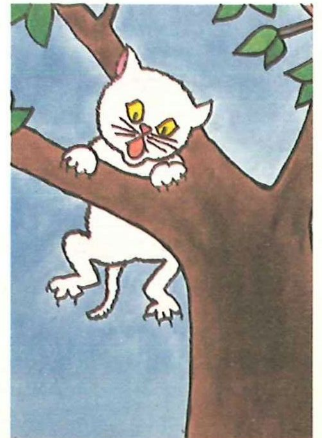

Ágas Ervinné rajzai

Az élet télen születik

Amikor jeges szélvihar tépázza a fagyos természetet, mindenki azt gondolja, hogy alszik a világ. A téli csendben, a vastag hótakaró alatt valóban milliónyi rovar és apró állat szunnyad. A medvék barlangokba húzódnak, a sünök összegömbölyödve alszanak a sűrű avarban.

A lombhullató növények kopár ágait nem borítja lomb. A madarak többsége elköltözik, a vizek halai és békái a meder iszapjában keresnek nyugodt menedéket. A téli hideg és a kevesebb fény nyugalomra szólítja az élőlényeket. Ez a nyugalom azonban csak látszólagos. A növények és az állatok a téli pihenő alatt észrevétlenül nagy eseményre készülődnek: az új élet világra hozatalára.

A jéggel borított, alvó rügyekben lassan kialakulnak a virágkezdemények. A hóember kezébe nyomott faágról ki gondolná, hogy már tavaszi kihajtásra felkészült rügyei vannak?

Az erdők legcsendesebb, sűrű bozótjaiban meghúzódó szarvastehén és őzsuta testében ilyenkor fejlődnek ki a születendő gidák.

Amikor legkeményebb a tél, amikor a hóvihar csavargatja a fák erős törzsét, sorban megszületnek az apróságok. A legdühödtebb decemberi fagyhullám sem tudja elsodorni az élet apró lángocskáit. A barlangban világra jön az esetlen medvebocs, a tél végére megszületnek a nálunk telelő állatok kicsinyei. A zord hidegben anyjuk védelmezi, melegíti és óvja őket. A kölykök és fiókák serege a hideg évszakban jön világra, azért, hogy tavasszal és nyáron megerősödve fogadja a következő telet. Idejében kell megszületniük, hogy a kifejlődésük és felkészülésük zavartalan legyen.

Az emberek már nagyon régóta tudják ezt. Az új élet megszületését, a természet megújulását évezredek óta meg is ünneplik. Amikor elérkezünk az év utolsó napjához, örömmel és jókedvűen búcsúztatjuk a múltat és izgatottan várjuk az újév beköszöntését. A természet és az idő újjászületésének ünnepei télen vannak. Időszámításunk kezdete is ilyen eseményhez, Jézus megszületéséhez kapcsolódik. A karácsony éjszakáján világra jött kisbaba megünneplésének szokása régi hagyomány. Feldíszített fenyőfák és meglepetést hozó sok-sok ajándék jelzi az ünnepet.

A természet is ünnepel, de nem ilyen látványosan. A megszületett bocsok, gidák és kölykök apró hangocskái, a duzzadtan feszülő rügyek jelzik az élet megújulását. A természet fehérbe öltözik, ünnepel.

Dr. Havas Péter

Osvát Erzsébet

Téli varázslat

Tél, a nagy varázsló
belopózott
éjjel,
és egyszerre megtelt
minden
fehérséggel:
fehér fátyol fénylett
a bokrokon,
fákon,
a friss fehér hóban
sehol
semmi
lábnyom.
Csillogtak, villogtak
havas
háztetők,
hófehér lett a pad
kint a ház előtt.
Mesebelivé vált
a táj
hirtelen:
korona
ragyogott
a hóemberen.

Görög Júlia rajza

Téli kívánságok

Tartson a tél sokáig: érjen a hó — bokáig!
Igen, legalább odáig, s ne olvadjon el hamar!
De hamar jöjjön a Mikulás, s hamar legyen
karácsony, mert nem szeretek sokat várni,
és olyan nehéz a karácsonyi gyertyagyújtást
kiböjtölni, kivárni. A karácsonyest legyen
hosszú, olyan hosszú, amilyennek én szabom,
ezért inkább délben kelek fel, hogy sokáig
szabadjon majd játszanom. A karácsonyi új
játékok,
ajándékok fejtörtést, gondot ne okozzanak,
elég, ha csak azt helyezik a karácsonyfám alá,
amit én kérek, hiszen én tudom csak igazában:
mire vágyom, mit kívánok, minek fogok örülni
a legjobban. Például: fülmelegítőt, fürdőköpenyt,
pizsamát, papucsot, fogmosó poharat
ugyebár máskor is kaphatok?
És hogy én majd mit adok? Ez maradjon csak
titok, meglepetés a legutolsó pillanatig!
És most még a télre visszatérve: hagyják meg
fehérnek a havat, ne legyen belőle sózott latyak!
Legyen fehér, akár a legfehérebb rajzlap!
Legyen fehér az utca és a tér! Minden utca és tér,
az egész város! Ne csak a városon túl legyen a világ
fehér! — Legfeljebb: autók helyett lovas szánok
csilingeljenek, és akik nem szeretnek gyalogolni,
üljenek mind szánra! Szánbuszok, szánvillamosok
repüljenek a télben! Hóemberek álljanak
a sarkokon!
A mi sarkunkon állónak kölcsönadom a
tavalyelőtti
sálam, mert minden napra és minden éjre
mindig mínusz öt fokot kérek, és nem akarom,
hogy megfájduljon a torka a hidegben!
Lám, ennyivel be is érem, ha ráadásul
a legmérgesebb
bácsi és néni sem szid meg, ha a hógolyóm netán
a kabátján csattan szét, és ha a téli szünet
egy kicsikével hosszabb lesz,
persze, csak annyival, hogy kedvemre
s kényelmesen
körbeszánkázhassam a téli világot.

Tordon Ákos
Karácsonyi postahivatal
című könyvéből (Móra, 1984)

Kiss Eszter (hétéves, Debrecen) **Megjött a Mikulás**

Barátunk a könyv!

Ezzel a címmel rendeztünk könyvhetet az iskolában, mégpedig a közeli gyermekkönyvtárral együtt.

Valahogy így kezdték el élménybeszámolójukat a **gyöngyösi 4. számú Általános Iskola** kisdobosai és úttörői. Róluk egyébként érdemes megtudni, hogy legtöbben tagjai a városi könyvtárnak. Akik nem, azok is szeretik a könyvet és sok folyóiratot is elolvasnak.

Hogyan fogtak hozzá? Először **Sass Gyulánéhoz,** a gyermekkönyvtár vezetőjéhez fordultak. Ő sok ötlettel állt elő. Aztán a kisdobos- és úttörőtanács lépett akcióba. Az ötletekből kiválogatták azokat, amelyek leginkább megnyerték tetszésüket, s hozzáláttak a meghívólevelek fogalmazásához. Hívtak írót, nyomdászt és természetesen meghívták a város valamennyi iskoláját. A **Révai Nyomda dolgozói** elvállalták egy kiállítás megrendezését: igazi nyomdagépet is bemutattak. A gép működött! A kiállítás ideje alatt a gyerekek nyomtattak rajta emléklapokat. A megbízható masina 1848-ban készült, a magyar szabadságharc esztendejében.

A könyv hetében aztán alaposan megismerkedtünk a könyvkészítés különböző fogásaival — folytatta a gyerekek beszámolóját a tanárnő, **Horváth Sándorné.** —Találkoztunk a Kincskereső című irodalmi gyermekfolyóirat munkatársaival, majd az Iránytű szerkesztőivel beszélgettünk. Vetélkedtünk is, mégpedig abban, ki ismeri legjobban szülőföldünket, a Mátra vidékét. A játék résztvevőit, a kis idegenvezetőket persze előzetesen felkészítettük. A legizgalmasabb találkozónk mégsem az, hanem Horgas Béla költő vendégeskedése volt. A beszélgetést, ismerkedést hatvan percre terveztük. Ehelyett jó két órán át ismerkedtünk a költővel és mesterségével. A gyerekek egész idő alatt játszottak. Mit? Például: színekhez igyekeztek személyeket párosítani, megfelelő tárgyakat találni, majd a tárgyaknak adtak új neveket. Végül már egészen lehetetlen dolgokat is el tudtak képzelni és megtudták... valahogy így készül a vers. Horgas Béla a legügyesebb versfaragókat barátaivá fogadta. Meglepetésként új kötetét is megmutatta, amely a könyvesboltokban még nem volt kapható. Dedikálta és megajándékozott vele bennünket.

A Barátunk a könyv jelmondattal összefoglalható könyvheti eseménysorozat idején a könyv újabb barátokat szerzett. Sokan végleg hódolói lettek az írott szó, a könyv szépségének és gazdagságának.

Marcel Pagnol

Apám büszkesége

Apám tanító volt. Az iskolát — ahol tanított — úgy fűtötték télen, hogy minden tanuló három darab fát hozott otthonról. Jó meleg volt a tanteremben. Én is sokszor melegedtem ott, pedig csak 4 éves voltam. Ha anyámnak valami dolga akadt, engem betett az első osztályba, ott vártam rá, míg visszatért. Apám a hatéveseket éppen írásra és olvasásra tanította, amikor egyszer anyám beültetett a hátsó padba. Hirtelen izgatott lettem, amikor apám ezt írta a táblára: Az anya megbünteti gyermekét, ha nem engedelmes. Felkiáltottam:

— Nem, ez nem igaz! Anya nem azért ültetett ide, mert engedetlen volnék.

Apám megfordult, döbbenten rám nézett és rám szólt:

— Mit beszélsz, fiacskám?

— Apa, engem nem büntetésből ültetett ide anya, hanem azért, mert elment a piacra.

— Miért, ki mondta, hogy téged megbüntettek?

— Ezt írtad a táblára, apa!

Egy pillanatra elnémult. — Várj csak —mondta, aztán az írásra nézett.

— Hát te már el tudod olvasni, amit a táblára írtam?

— Igen. Mert amikor ideültet anya, nagyon figyelek.

— Nahát fiacskám, ez a nap nekem... nem is tudom... Te vagy, fiacskám, életem büszkesége — mondta apa ragyogó arccal és elővette zsebkendőjét, hogy megtörölje a szemét.

Dénes Géza fordítása

Osvát Erzsébet

Utazás

Könyvespolcomon
a könyvek:
kékek, sárgák,
barnák, zöldek.
Bennük betűk
garmadája
röpít el a
nagyvilágba.

Mikor kinyitok
egy könyvet:
sárgát, barnát,
kéket, zöldet —
mintha óriás
varázslat
tágítaná ki
szobámat.

Útrakelek
erre-arra,
amerre a
kedvem tartja:
a zöld könyvvel
Afrikába.
Ráülök egy
elefántra.
Aztán banánfára
mászom,
maki majmokkal
komázom,

A kék könyv a
tengerre visz,
Abban van ám
tengersok víz!
A hulláma
úgy eltakar,
alig találom meg
magam.

A barna könyv
és a sárga
felvisz magas
hegy csúcsára.
Hogy onnan
mi mindent látok!
Talán ki sem találjátok.

Erdőt, mezőt,
rétet, völgyet,
fürgén futó
szarvast, őzet,
kis házakat,
nagy várakat,
gyorsvonatot,
ahogy szalad.

Utazásom így ér véget.
Ma már többet nem mesélek.

FÜRKÉSZ BALÁZS

HURRÁ, ITT A TÉL! GYERTEK TI IS SZÁNKÓZNI VAGY KIRÁNDULNI! AZ SE BAJ, HA MÉG NINCS HÓ, KOCOGNI ADDIG IS LEHET.

Gyárfás Endre

Ki mit hoz?

Mikulás hoz ezt is azt is . . .
De ki hozza a Mikulást?
Megmondom: a vén December.
Válla körül hópalást.

Mit hoz még a gyerekeknek?
Szánkózásra jó időt,
síelésre, korizásra
vidám kedvet és erőt.

Hoz még illatos karácsonyt,
szünidei napokat.
Szilveszterkor — hadd vigadjunk!
malacfarkat húzogat.

Összállította Gaál Ödönné,
rajzolta Görög Júlia

RÖPKÉSZ FÜRKÉSZ

KÉSZÍTED MÁR A MADÁRKALÁCSOT? AZ ÉHES MADÁRSEREG NAGYON VÁRJA MÁR A KONZERVDOBOZBA FAGYASZTOTT, OLVASZTOTT ZSIRADÉKBA KEVERT FINOM MAGOCSKÁKAT!

NE FELEDD: „BARÁTUNK A KÖNYV”! KARÁCSONYRA ÉN IS ADOK, ÉN IS KAPOK.

VIDÁM FÜRKÉSZ

HALLÓ, VIDÁM FÜRKÉSZEK! NEKEM MEG KÜLDJETEK VIDÁM TÖRTÉNETEKET EGYMÁSRÓL! /CÍM A KISDOBOSBAN/

2

BUÉK

1986

NAGYKARÁCSONY KISKARÁCSONY

Mindannyian ismeritek a kedves gyermekdalt:

Kiskarácsony, nagykarácsony,
Kisült-e már a kalácsom?
Ha kisült már, ide véle,
Hadd egyem meg melegébe!

A dalban szereplő kiskarácsony újesztendő első napjának, január 1-nek, nagykarácsony december 25-nek, karácsony napjának a népi elnevezése. Sőt, Nagykarácsony helységnév is! Megtudakoltuk, hogyan kapta a nevét Nagykarácsony. Hogyan ünneplik a karácsonyt Nagykarácsonyban? Kérdéseinkre Jung Gáspár igazgató és Jung Gáspárné csapatvezető válaszolt.

Nagykarácsony Fejér megyébe, Dunaújváros szomszédságába települt. A felszabadulás előtt hatalmas egyházi birtokok terültek el ezen a tájon. Marhapásztorok, cselédek építették az első tanyákat, szállásokat.

Őszutón a rideg marhagulyákat áthajtották a Dunán és Előszállás tájékán legeltették karácsonyig. Ekkor Nagykarácsonyban összegyűltek és az ünnep tiszteletére valamennyien istentiszteleten vettek részt, majd tovább terelték az állatokat.

Január 1-én, vagyis kiskarácsonykor már Kiskarácsonyszállás tájékán jártak. Szent György napkor már Györgyszálláson ünnepelték a természet megújhodását.

Nagykarácsony egykori szegény pásztorainak, a volt summásoknak, cselédeknek leszármazottai már csak hírből ismerik a szegénységet. A régi karácsonyi népszokások, a betlehemezés, a kántálás lassan elfelejtődnek. Nem faragnak lucaszéket a nagykarácsonyi legények, hogy kifürkésszék, kik a boszorkányok Nagykarácsonyban, a lányok se hisznek abban, hogy a Szilveszter éjjelén vízbe öntött ólom megmutatja, ki lesz a férjük.

A közös ünneplés vágya azonban él a faluban. Minden karácsonykor összegyűlnek a falubeliek az iskolában, ahol a 4. osztályos kisdobosok „pásztoroznak". Az idén Zolta Ricsi, Horváth Andi, Hegedűs Laci, Kovács Ági, Mergi Erzsi főszereplésével a Vadvirág raj mutatja be a pásztorjátékot.

A játékhoz szükséges kellékeket, bundákat, kucsmákat, kulacsokat a falubeliek adják össze. Még a köszöntőben emlegetett foszlós kalácsot is megsütik, amit a gyerekek természetesen jóízűen el is fogyasztanak.

A nagykarácsonyi „kis pásztorok" szép köszöntővel szoktak boldog újesztendőt kívánni a velük ünneplőknek:

Béke szálljon minden házra,
Kis családra, nagy családra,
Karácsonyfa fenyőága
Hintsél békét a világra!

Szép karácsonyt és békés, boldog új esztendőt kíván valamennyi olvasójának a Kisdobos szerkesztősége

NAGYAPÁM MESÉLTE

— Hull a hó, várjuk a Télapót! Mikor írhatták ezt először a gyerekek?

— 1947-ben és azóta bármikor, mert ha nem is hullott a hó minden év decemberében, a Télapó azért megérkezett. A pajtáscsaládtagok készültek erre az ünnepre. Eleinte színes papírokból hajtogattak, vágtak, ragasztottak egymásnak ajándékot. Ma már természetes, hogy Télapó puttonyába elsősorban cukorka és csokoládé kerül. 1947-ben nagyon örültek a gyerekek, ha jutott egy szem kockacukor az ajándék mellé, mivel azokban az években a cukrot is jegyre adták.

— És karácsonykor mit csináltak?

— Az ünnep előtt a legtöbb úttörőcsapatban karácsonyi vásárt rendeztek. Azokat a játékokat, ajándékokat adták el, amelyeket a csapat tagjai készítettek októberben és novemberben. Ezeken a vásárokon a fából formált, mozgatható bohóctól kezdve a papírból készített asztalterítőig mindenféle volt. A karácsonyfát és díszeit a bevételből vásárolták. Szokás volt, hogy a szegény sorsú gyermekeket a karácsonyfa alatt megajándékozták.

Tóth Barbara 4. osztályos kisdobos

Bizonyára sok kedves emléked van a Télapó-délutánokról és a karácsony ünnepéről. Írj vagy rajzolj a legkedvesebbről és küldd el szerkesztőségünknek. A legjobb munkákat jutalmazzuk.

Tudod-e?

1954-ben rendeztek először karácsonyfa-ünnepséget a Parlamentben. Azóta — 1956 karácsonyát kivéve — minden évben több ezer pajtást látnak vendégül a Kupolacsarnokban felállított óriás fenyő alatt.

1976-ban a hagyományos parlamenti fenyőfaünnepségen a Télapót Hadics László színművész személyesítette meg. (MTI fotó)

Azt természetesnek találjátok, hogy fúj a szél, süt a nap, melegít a tűz vagy éppenséggel felkattintjátok a villanykapcsolót és kigyúl a fény. Azt már nem veszitek szívesen, ha elestek vagy éppen rátok esik egy rosszul feltett könyv a polcról.

Környezetünkben ezek a látszólag eltérő jelenségek, de majdnem minden, ami körülvesz bennünket egy közös fogalomra, az energiára vezethető vissza.

Sokszor hallhatjátok a mindennapi beszédben szüleitektől, de még ti is mondjátok néhanapján: Erre nincs már energiám! De mit is takar ez a szó: energia?

A fizika tudós bölcsei sokszor megállapították, az energia nem más, mint valaminek a képessége arra, hogy munkát végezzen. Más tudósok ehhez még egy fontos dolgot is hozzátettek: energia nem vész el, csak átalakul. De akkor vajon hova tűnik? Mert a szemünk elől elvész, annyi bizonyos! Vegyük például azt, amikor leesik a könyv a polcról. Azzal, hogy valamikor felvettük a földről, s feltettük a polcra, energiát adtunk át. A sajátunkat, ugyanis nekünk erőkifejtésünkbe került az, hogy a helyére tegyük. S egyszer valami megbillentette. Leesett. Közben megmozgatta a levegő részecskéit (szele megcsapta az arcunkat), majd hangot adott, ahogy a padlóra érkezett. Ha végtelenül érzékeny mérőműszerekkel lesben állnánk, akkor azt vennénk észre, hogy a padló és a könyv is nagyon kicsit felmelegedett.

Sok mindenre tanít ez az egy egyszerű eset. Helyzeti energiája volt a könyvnek a polcon, s leesésekor ez más energiafajtákká alakult át. A természeti folyamatok körforgása nem más, mint az energia körforgása. Még akkor is, ha első látásra nem olyan egyszerű a helyzet. Például ahhoz, hogy erőd legyen a könyvet feltenni a polcra, neked is enned kell. Ezzel magadhoz veszed a Nap konzervált energiáját. A növények ugyanis a Nap energiáját építik magukba növekedésük, fejlődésük során. Ennek az „energiakonzervnek" egy részét közvetlenül, gyümölcs, zöldség, főzelék stb., más részét átalakítva, állati eredetű táplálék (hús, tej stb.) formájában fogyasztod el.

A szervezetedben ez az energia mozgássá és hővé, ha beszélsz, akkor hanggá is alakul. S így jutottunk el a Naptól a könyvespolcig.

De a Nap energiáját használod akkor is, ha felkattintod a villanykapcsolót. Mert valamikor a Föld történetének kezdetén a Nap energiáját építették be testükbe azok az őskori növények, amelyek maradványai szénné váltak, s amelyeket elégetnek a hőerőművek kazánjaiban. Itt először égés közben hőenergia keletkezik. Ez elpárologtatja a vizet, s a gőz energiájával hajtják a turbinákat, amelyek mozgási energián keresztül elektromos energiát termelnek. S ha éppen vízierőműről van szó, ott is a Nap a forrás, hiszen az párologtatja el a tengerek vizét, hogy az esőként a magasabb helyekre jusson, s a folyó létrejöhessen.

Folytathatnánk a végtelenségig. Az, hogy a világ létezik, mi élünk és dolgozhatunk, az energia szakadatlan körforgásának köszönhető.

A meglévő energiát más-más, a számunkra kedvező energiafajtává alakítjuk át. Csak átalakításról lehet szó!

Az emberiségnek régi vágya, hogy megalkossa az „örökmozgót", azt a gépezetet, amelyet csak egyszer kell beindítani s utána energia nélkül fejleszt energiát, amíg csak szét nem esik. A tudósok bebizonyították, hogy ilyen gépezet megalkotása lehetetlen. Csak meglévő energiákra lehet számítani.

A mai ember igen sok energiát igényel. Háztartási gépek sokaságát működtetjük, magnók, rádiók, televíziók, villanyégők fogyasztják naponta a villamos energiát, az áramot. Energia kell a főzéshez, fűtéshez, az autók üzemeltetéséhez is. Minden ember érdeke, kötelessége, hogy takarékoskodjék az energiával. A tiéd is!

Kis János

Előszilveszter a Balaton partján

Csendes a havas táj. Csak a csizmák csikorgása hallatszik. A holdvilágnál három nagyobb gyerek igyekszik zsákkal a vállán az erdőbe...

Kezdődhetne így egy izgalmas kalandregény is, történetünk azonban valóság, ami így folytatódott:

A téli tábor csendjét éjszakai riadó zavarta meg. Álmából felvert csapat indult az erdő felé. A jelzések egyre beljebb vezettek, majd hirtelen csillagszórok szikráztak és gyertyák pislákoltak egy feldíszített, havas fenyőfán. Képzeljétek el, micsoda látvány lehetett! Azok hárman elvegyültek a többiek között, és egy dal is felcsendült.

S mi minden történt még? Erről azokat lehet megkérdezni, akik részt vettek ilyen vagy hasonló túrákon.

Budapesten, egy IX. kerületi iskola „bakancsosai" sok jó ötlettel szolgálhatnak mindannyiótoknak.

„Pótkarácsony és előszilveszter" jegyében szervezték meg téli túráikat. Ezért öltöztették fel a fenyőfát is. Remek ügyességi versenyeket rendeztek szánkóval, sível, korcsolyával, fakutyával. Építettek eszkimó iglut (jégkunyhót) is, feltornyosodott jégből a Balaton déli partján. Láttak jégkarnevált Füreden a helybéli gyerekek részvételével. A megszokott hóember helyett pedig egész állatseregletet formáltak.

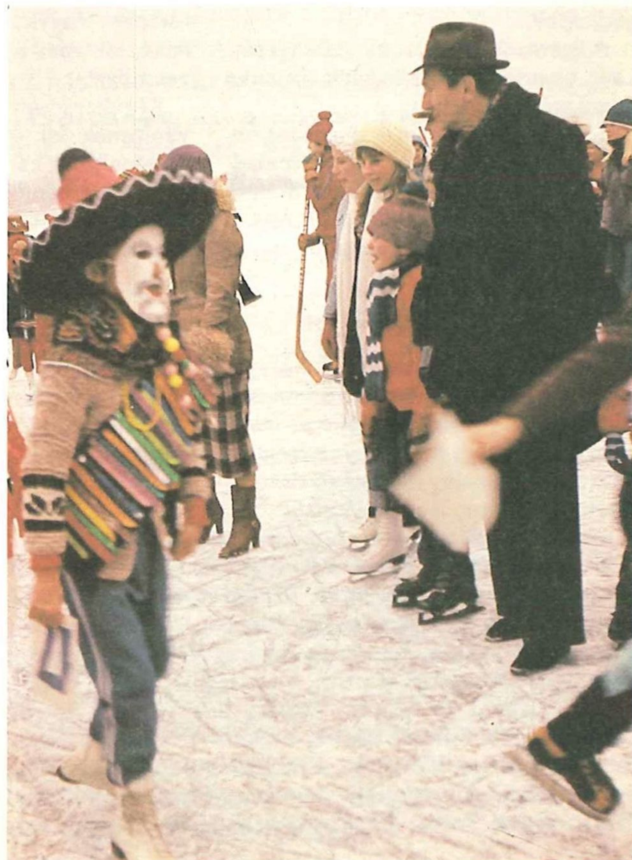
Mivel az időjárás döntően befolyásolta a lehetőségeket, mozgásos játékokat terveztek minden délelőttre. A rövid nappalok miatt több idő jutott az esti közös játékokra. Ekkor rendezték a vetélkedőket az előző napon látottakból. A házi KI-MIT-TUD-ok győztesei jutalmul palacsintát kaptak. Útjeldominót és Memorit készítettek saját kezűleg az esti játékhoz. Ezen kívül még számtalan formája volt a szórakozásnak. Az együtt töltött játékos órák egyre jobban összekovácsolták a „bakancsos" közösséget.

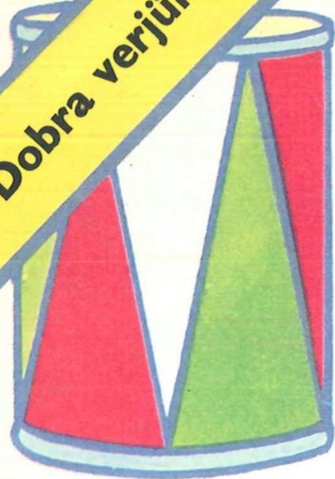
Természetesen nemcsak szórakozással töltötték idejüket, hanem dolgozniuk is kellett. Maguk főztek, terítettek, mosogattak, vágták a fát. Itt minden gyerek megízlelhette a jól végzett munka örömét.

Miután télidőben a falusi ember jobban ráér, még szívesebben fogadja a pesti kíváncsiskodót, mint dologidőben. Így juthattak el a „bakancsosok" véletlenül egy disznóölésre is.

Ha kedvet kaptatok, gyűjtsetek magatok köré társakat, nyerjétek meg az ügynek tanítóitokat! Érdemes megpróbálni.

Zentai Mari

Mesélő Muzsika

Az Országos Filharmónia 1985—86-ra szervezett ifjúsági hangversenyei közül a Mesélő Muzsika sorozat előadásaira hívjuk fel a figyelmeteket.

Az évfordulók nyomában című koncertet december 7-én, 10.30-kor hallgathatjátok meg a Zeneakadémián.

Kaláka muzsikát december 8-án 10.30-kor a Pataky István Művelődési Központban, 15.30-kor a Zeneakadémián, december 14-én 10.30-kor a Budafoki Művelődési Házban, 14 órakor a Csokonai Művelődési Házban, december 15-én 10.30-kor az Alkotmány Moziban, 15.30-kor a Marcibányi téri Művelődési Központban hallgathattok.

A harmadik előadás címe Pengetős. Lant, mandolin, gitár és hárfa muzsika szerepel a műsorban.

Érdekesnek ígérkezik a sorozat negyedik hangversenye, a Gyermekek az opera színpadán. Népszerű operákból énekelnek a Magyar Állami Operaház gyermekkórusának tagjai, közreműködik a Budapesti Leánykórus. Énekes gyermekszólisták és hangszeres művészek, gyermektáncosok is fellépnek. E két utóbbi koncert időpontjáról és helyszínéről a Pesti Műsorból értesülhettek.

Ha még nem váltottatok bérletet, de szeretnétek meghallgatni az előadásokat vagy csak egyet-egyet a sorozatból, az előadások helyszínén mindig vásárolhattok jegyet.

Csillagok a színpadon

Decemberben sok érdekes előadást rendeznek a gyerekeknek a művelődési házak is. Válassz közülük!

Szervusz Szergej! A kedves, ügyetlen bohóccal december 7-én, fél 10-kor találkozhattok a Dallos Ida Művelődési Házban. (Budapest, IV. kerület Papp József tér 2.)

Mici Mackó című mesejátékot december 1-én 15 órakor a Diófa vendéglőben nézhetitek meg (Budapest, XVII. kerület Szabadság sugárút 2.).

Halász Judit és a Bojtorján együttes december 15-én délelőtt 10 órakor ad műsort a Pollack Mihály Művelődési Házban (Budapest, XIII. kerület Hajdú u. 46.).

Csillaglány, zenés mesejáték

A Petőfi Csarnokban láthatjátok december 1-én, 15-én és 29-én (Budapest, XIV. kerület Zichy Mihály u. Városliget).

Ezüstvasárnap a Néprajzi Múzeumban

December 15-én két órától Kiskarácsony, nagykarácsony címmel foglalkozást rendeznek a Néprajzi Múzeumban.

Régi karácsonyi népszokásokat elevenítenek fel. Megtudhatod hogyan ünnepelték a karácsonyt régen.

Ha még nem készítettél mindenkinek ajándékot, itt még megteheted. Készíthetsz bábot a testvérednek, szőhetsz könyvjelzőt édesapádnak, fűzhetsz gyöngyöt édesanyádnak, nővérednek. Ezen a délutánon készíthetsz szép karácsonyfadíszeket is. Minden kisdobost kis és nagytestvérével együtt szeretettel várnak a Néprajzi Múzeumba ezüstvasárnap délutánján. (Budapest, V. kerület Kossuth Lajos tér 12.).

Természetjárás, turisztika

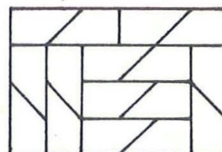
Reméljük a téli szünidőben sokat lesztek a szabadban, és te is szánkázol, korcsolyázol, kirándulsz. Hiányzik vagy hiányos a felszerelésed? Az Ezermester Úttörő és Ifjúsági Kereskedelmi Vállalat kölcsönzőjéből kölcsönözhetsz (Budapest, VII. kerület, József krt. 71—73. Telefon: 141-651). Bérelhetsz szánkót, korcsolyát, sícipőt és sílécet is. (Ha ezeket az eszközöket csoportosan bérlitek, a bérleti díjnak csak a felét kell fizetnetek. Legalább tízen fogjatok össze!)

Budapesti Gyerekek, figyelem!

Nem tudjátok, hogy mivel töltsétek a vakáció napjait? Ötletetek van, de nem tudjátok hol és hogyan valósítsátok meg? Segít a szabadidős programfüzet, melynek címe: **Tipp '85—'86.**

A füzet elején program ABC van, ami eligazít mit, hol találhattok. A címjegyzékben például a művelődési intézmények címét, telefonszámát és annak nevét, aki a programokkal kapcsolatos kérdéseitekre válaszol. És hol találod a Tipp '85—'86 szabadidős programfüzetet? Keresd az újságárusoknál!

1. rajz

2. rajz

1	8	3
6	4	2
5	0	7

A szeptemberi rejtvények helyes megfejtése; Keresztrejtvény: Költöznek a fecskék. **Parketta:** 1 rajz. **Bűvös négyzet:** 2. rajz. **Szókincs:** macska, róka, fóka, birka, szarka, bika, csuka, csóka, fecske, kecske, lepke, csirke, cinke, búbos banka, béka. **Kis béka — nagy béka:** Tizenöt ugrás után lesz a távolság hatvan centiméter.

A szeptemberi rejtvények helyes megfejtéséért 50,— Ft-os könyvutalványt nyertek:

Herczeg Tünde, Hódmezővásárhely; **Gaál Katalin,** Pápa; **Pálinkás Csilla,** Gödöllő; **Csiszár Tamás,** Alattyán; **Bagoly Gábor,** Berettyóújfalu; **Gábor Tamás,** Szárföld; **Matics Zsolt,** Kaposvár; **Hordósi Judit,** Tatabánya; **Kustyán Attila,** Köcs; Általános Iskola 2. osztályos tanulói, Egyházasharaszti; **Fodor Anikó,** Budapest; **Tóth Enikő,** Nádudvar; **Kovács Krisztián,** Ózd; **Berkes Noémi,** Pápa; **Lévai János,** Onga; **Szabó Levente,** Pécs; **Nagy Gabriella,** Szatymaz; **Strihovanyecz Ildikó,** Aszód; **Kőrösi Kornél,** Ajka; **Dézsi Tímea,** Monostorpályi; **Soltész László,** Tiszaszőlős; **Barkó István,** Mezőcsát; **Lőrinczy Zsolt,** Polgár; **Kottner Zsuzsa,** Debrecen; **Fikner Krisztina,** Kecskéd; **Farkas Viktória,** Demecser; **Dömötör Attila,** Győr; **Szilágyi Zsuzsa,** Hajdúböszörmény; **Kerekes Bálint,** Devecser; **Virágh Viktória,** Dunaújváros; **Tornyas Péter,** Szirák; **Cseh Róbert,** Kiskunfélegyháza; **Uhrin Ágnes,** Békéscsaba; **Dobozi Adrienn,** Esztergom; **Nagy Eszter,** Recsk; **Pozsonyi Beáta,** Barcs; **Farkas Zsolt,** Jászladány; **Hantos Roland,** Baja; **Bíró Zoltán,** Dunaújváros; **Varga Diána,** Székesfehérvár; **Nagy Viktória,** Budapest; **Vankó Orsolya,** Ságújfalu; **Móricz Tamás és Dani,** Budapest; **Herczeg Judit,** Hódmezővásárhely; **Herczeg Ferenc,** Hódmezővásárhely; **Házy Attila,** Karcag; **Tirnitz Katalin,** Sopron; **Klem Ivett,** Tolna; **Drombovszki János,** Tarcal; **Komáromi István,** Köröstarcsa.

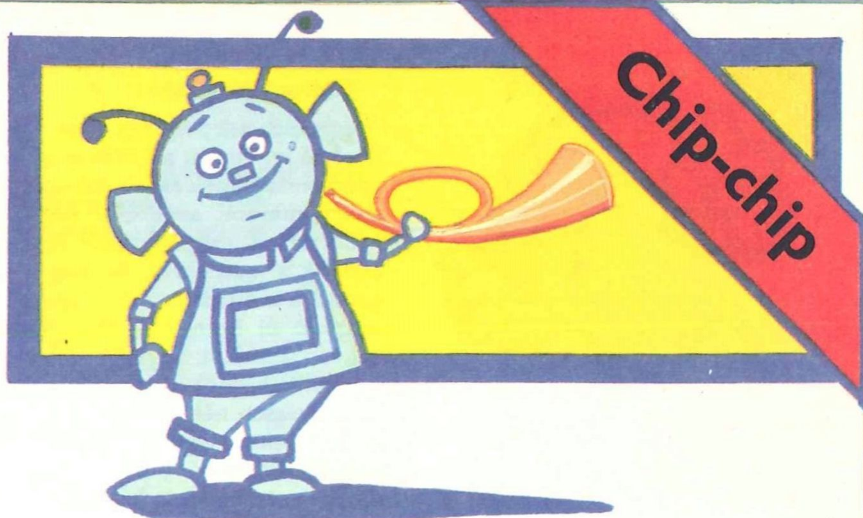
Könyvjelző

Kerested-e már a Mesét? Ha nem, bizonyára csak azért nem, mert nem is gondoltál arra, hogy elveszhet. Pedig pontosan ezért indult el kis Balázs a Széllel és a Szürke Szamárral világgá. Tudniillik, hogy együtt újra megleljék a Mesét. Merre jártak? Mi minden történt velük keresgélés közben? És egyáltalán: megtalálták-e? Ha kíváncsi vagy, olvasd el **Petrolay Margit Mese a kisfiúról, aki nem akart elaludni** című izgalmas, kalandos regényét. A Móra kiadó gondozásában nemrég megjelent kötetet Kondor Lajos mesébe illő rajzai díszítik.

„Olyan állatokról írtam, amelyekbe könnyen belebotlik az ember. Igaz, elrejtőznek olykor, s megpillantásukhoz türelem és szerencse kell, ha épp emberkerülő kedvükben vannak..." írja **Szepesi Attila A bohóc seregélyek** című verseskötetének darabjairól. Az olvasónak, ha a kötet a kezébe akad, máris szerencséje van: a költővel szinte együtt sétálva pillanthatja meg a naponta látható állatok titkait. (Móra, 1985)

Azt mondják, egy újszülöttnek minden vicc új. Igaz. A tapasztalat pedig azt mutatja, hogy néha új vagy annak tetszik egy-egy régóta ismert, világhírű mese is. Mert más, ha szüleinktől halljuk, és más, ha magunk olvashatjuk. Most a Móra könyvkiadó **L. Frank Baum Óz, a nagy varázsló** című mesekönyvét jelentette meg ismét, immár harmadik kiadásban, Szöllősy Klára fordításában, Zsoldos Vera rajzaival. Szép ajándék karácsonyra, akár adjuk, akár kapjuk.

Aki pedig a meséket, verseket és verses meséket egy kötetben szeretné megtalálni, lapozgassa az **Első meséskönyvem** című népszerű gyűjteményt. (Móra, 1985)

Ha nem csal a memóriám...

Chip-chip Barátaim! Ugye, a nagy ünnepi készülődésben nem feledkeztetek meg arról, hogy az úttörőmozgalom születésnapja is közeleg. Igaz, még nem rohamosan, hiszen nyáron határozták el a negyven esztendővel korábbi úttörők, hogy szövetségbe tömörülnek, s a nyár, a június még messze van (sajnos!). A készülődést azonban — egy ilyen kerek évfordulós születésnapra — nem lehet elég korán elkezdeni. Ha nem csal a memóriám, a mozgalom születésének 30. évfordulójára a Móra Ferenc Ifjúsági Könyvkiadó jubileumi regénysorozatot jelentetett meg. Az **Aranykürt kiskönyvtár**ban tíz kötet látott napvilágot. **Gergely Mártának,** aki a Kisdobos főszerkesztője is volt, **Sanyi** című regényét, **Hárs László** tollából a **Győztes keresztetik** címűt, **Kern István Csata a hóban, Kiss József László Jó szelet, kapitány!, Nagy Zsuzsa Csakazértis!, Petrovácz István Fácános út, Szabó Magda Születésnap, Szalay Lenke Barát érkezik a házhoz, Thury Zsuzsa Angéla** című regényét adták ki a harmincéves mozgalom tiszteletére. A kötetek egy része elsősorban nem kisdobosoknak, hanem úttörőknek való. A kiskönyvtár darabjait mégis hiánytalanul soroltam fel, hiszen a mozgalom 40. születésnapjára, a gyermeknapi rendezvénysorozat alkalmából — mondjuk az úttörőhéten — úttörő barátaitokat is megajándékozhatjátok a nem túl drágán kapható kötetek valamelyikével. Titokban arra is gondoltam, és most üsse kő, elárulom, hogy valamelyik könyvből kiválasztotok majd egy részt, jelenetté írjátok át, és a kisdobos- vagy úttörőavatáson előadjátok. Ha én választhatnék, biztosan **Kántor Zsuzsa Portyázó tigrisek** című könyvéből írnám meg a kis színművemet. A tigrisek ugyanis, mint azt bizonyára már kitaláltátok, nem „pizsamás" ragadozók, hanem a Tigris őrs tagjai — akár ti is lehetnétek.

Postafiók 100

Kedves Gyerekek!

Igaz, megígértem, hogy mindig Tiétek lesz az első szó, igyekeztem is megtartani. Most azonban ide kívánkozik egy kis bevezető, amely kíváncsi természetemhez híven kérdéssel kezdődik: szerettek-e nyitott ablakon bepillantani? Mert én igen, jóllehet tudom, hogy nem illik. Korholtak is miatta eleget, de mindig győzött bennem a kíváncsiság. Nem tehetek róla, nagyon érdekel mások élete. Ezért is szeretek levelet kapni és írni. Most azokat a leveleket gyűjtöttem csokorba, amelyek írói megengedték, hogy betekintsek az ablakukon. Nem a szó szoros értelmében persze, hanem képletesen. Életük eseményeibe, hétköznapjaikba engedtek bepillantást. Én meg örömömet szívesen osztom meg Veletek, mivel gyanítom, Ti is kíváncsiak vagytok, mit sem törődve azzal a régi és elavult intelemmel, hogy „Ne légy kíváncsi, mert hamar megöregszel!"

Budai Ildikó és Dóra Julianna (Kálló, Általános Iskola, 2175) „Fantasztikus meseverseny"-ről számol be. *„Az 1., 2., 3. és 4. osztályosok csoportjai küzdöttek meg egymással. A legkülönlegesebb feladat az volt, hogy a SÁRKÁNY csak akkor engedte át a csoportokat a mesebeli palotába, ha róla szóló mesék címeit sorolták. Nem is tudjuk, ki örült jobban, a sárkány-e vagy a gyerekek, annyi sárkányos mesét ismert mindegyik játékos. Többen meseplakátokat készítettek, s izgatottan várták, tetszik-e a játékvezetőnek, Tasiné Kuti Valériának. Szerinte végül a legügyesebbek az elsősök és a harmadikosok votak. Egy biztos: mindenki jól mulatott."*

Kedves Ildi és Juli!

Egy csöppet sem lep meg a végeredmény. Hiába, a kicsik még kitűnően emlékeznek arra a sok-sok gyönyörű mesére, amit ovis korukban hallottak. A nagyobbakból valahogy elmúlik a meseéhség, és még a régi emlékek is megfakulnak az egyre halmozódó új ismeretek alatt. Én ezt nagyon sajnálom. Legszívesebben külön-külön kérnék meg minden gyereket, olvasson néha mesét. Higgyétek el, nem lehet megunni, más-más örömöt találhatunk benne, újabb és újabb szépségeket lelhetünk még ugyanabban a mesében is hét vagy mondjuk kilenc esztendős korunkban. Hát még, ha ügyesen válogatunk! (Figyeljétek a Kisdobos Könyvjelző rovatát. Szinte mindig akad benne mesekönyv-ajánlás.) Egy kis fantasztikus meseverseny igazán jó mulatság, és a régi meseélményeket is elevenné varázsolja. Ezért örültem különösen a Ti leveleteknek.

„Kedves Dorka!

Mi a Havanna raj kisdobosai vagyunk, megalakultunk Dunaújvárosban, 1984. szeptember 27-én." — írja **Markó Róbert,** a Mező Imre Általános Iskola 3. c. osztályos tanulója, a Winnetou őrs tagja. (Dunaújváros, Római krt. 2. IV. 1., 2400) *„A rajban három őrs tevékenykedik. Az egyik a Donald kacsa őrs, barátjuk Horváth József. A második a Winnetou, az őrsi barát Biczók József. A harmadik őrs »Kicsi a bors«, barátja Bartha Ferenc. Volt egy különleges klubdélutánunk, vendégségbe jött hozzánk egy kubai házaspár: Antonió Harri és felesége, Barbara. Egyik őrsi összejövetelre pedig iskolánk tervezőjét hívtuk meg, aki szívesen mesélt iskolánk létrejöttéről. November 7. tiszteletére tablót készítettünk..."*

Kedves Robi!

Kár, hogy a leveleket és azok részleteit nem kézírásban közöljük; a Te soraidat sok harmadikos és tán a nagyobbak közül is néhányan megirigyelhetnék. Szép, szabályos, egyenletes írás! A levél tartalma pedig pontosan megfelel az írás képének, nem okoz csalódást olvasójának: pontos, igen sok mindent mond, mégsem hosszú. A tartalmas levél írásához persze események is kellenek, s mint kiderül, Nálatok abban sincs hiány. Nekem nagyon tetszik, hogy mind a három őrsötöknek vannak felnőtt barátai. Nyilván az ő érdemük is, hogy oly gazdag a raj élete érdekes eseményekben. Hogyan tettetek szert barátaitokra? Kik ők? Szívesen hallanék róluk valamit, s gondolom, velem még sokan mások is.

„Kedves Dorka!

Volt nálunk egy városi és város környéki kisdobos-közlekedésbiztonsági verseny. Mi győztünk" — újságolja **Kórósi Anita** (Kocs, Komáromi u. 19., 2898). *„Mindannyian örültünk a győzelemnek, és néhányan ki is próbáltuk a Camping biciklit. A nagy örömre mind a négyen, a vetélkedő résztvevői és a két pótjátékos megittunk egy-egy üveg üdítőt és megettünk egy csomag ropit. Beszélgettünk a hibákról, arról, min kell még javítani... Kirándulni is megyünk majd az Országházba, megnézzük a Népművészeti Múzeumot, délután pedig a Fővárosi Nagycirkusz előadását..."*

Kedves Anikó!

Mindenekelőtt gratulálok! A vetélkedés mindig izgalmas, de mi tagadás, akkor emlékszünk rá legszívesebben, ha mi nyerünk. Ráadásul kerékpárt! Már csak három hasonló versenyt kell megnyernetek és indulhat a versenyző négyesfogat kerékpártúrára. Addig felváltva karikáztok, gondolom. Izgalmas lesz biztosan a budapesti kiruccanás is, különösen azzal a Népművészeti Múzeummal. Én megnéztem a telefonkönyvben, de ott csak *Szépművészeti* Múzeumot és *Néprajzi* Múzeumot találtam. Talán a két szó összevonásából alkottad véletlenül a harmadikat. Megesik néha még közmondásokkal is. Így valahogy: „Akinek vaj van a fején, keveset fog!" Tudod-e, melyik két közmondásból torzítottam? Néha játékból idézhetünk ilyen szüleményeket, csak közben el ne felejtsük, hogy hangzik a szép, tömör, eredeti bölcsesség!

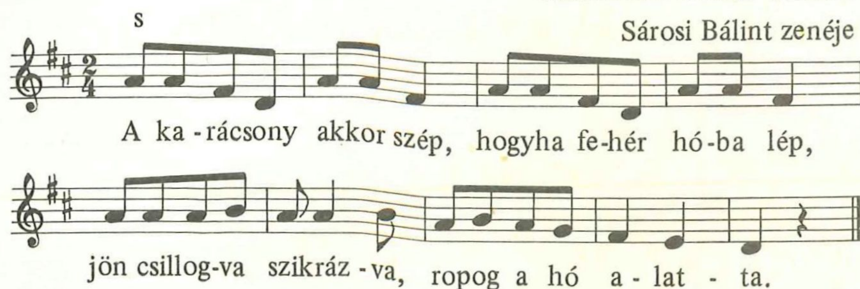
Szeretettel üdvözöl Téged és valamennyi levelezőtársát

Dobos Dorka

Szép karácsony

CSANÁDI IMRE VERSE

**Ahány csengő, csendüljön,
ahány gyerek, örüljön,
ahány gyertya, mind égjen,
karácsonyi szépségben.**

Zombori Márta (tízéves

Találós kérdés

**Kerek életfája,
szép tizenkét ága,
szép tizenkét ágán
ötvenkét virága,
ötvenkét virágán
hét gyöngylevelecske,
gyöngylevelecskéin
huszonnégy erecske.**

(Év, hónapok, hetek, napok, órák)

Karácsonyi mondóka

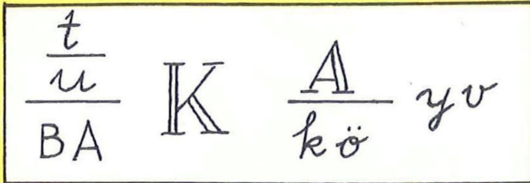
**Szép ezüst rucácska
ezüst lába megpihent,
legyen szerencsétek,
vagyonotok gyarapodjon!
Amoda lent, amoda lent,
még lentebb,
ki ül ott lent?
Ül a gazda.
Szánd meg, áldd meg
ezt a gazdát,
ó, nagy Isten!**

Bari Károly gyűjtése,
elmondták 9—10 éves
cigánygyerekek.

Decemberi fejtörő

Nehéz betűrejtvény

Ha megfejtitek, az úttörőév egyik közösségi játékának nevét kapjátok.

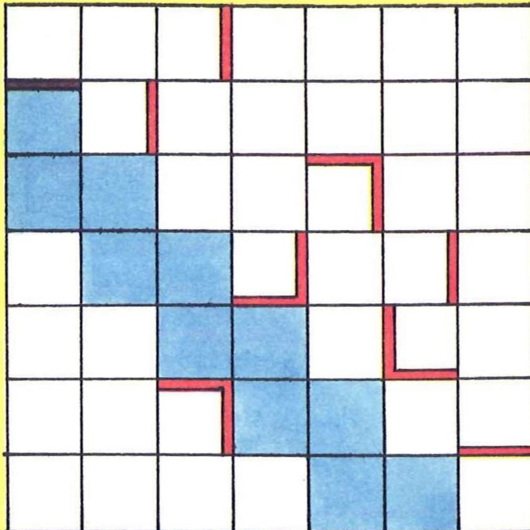

Keresztrejtvény

Írjátok be a megfejtéseket és olvassátok össze a színes négyzetekbe eső betűket. Ezt kell beküldeni a keresztrejtvényből.

Megfejtések:

7 betűs ZONGORA SZALADÓ (Ó—O)
6 betűs GYŰRŰZ SZÁMOZ
5 betűs TUSKÓ SIMON MANCS ZAMAT IRÁNY ONTJA
4 betűs INOG UKÁZ IRAM ÁLOM
3 betűs ESS ODU CUG
2 betűs UJ AU UN TŰ SZ NA ÁR

Se füle — se farka

Egészítsétek ki a táblázatot az első és utolsó betűkkel. Függőlegesen olvassátok össze a kapott sorokat. (Ó—O)

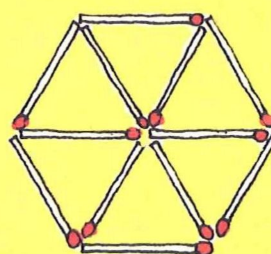
	alado		futok
	pol		gondozó
	ándo		férfinév
	uka		giliszta
	vato		elővigyázatos
	avar		figyelemelterelő
	lóhe		ide olcsó a belépő
	ásk		falánk rovar

Csere-bere

Juci és Pali összesen 16 narancsot kaptak. Ha Pali Jucinak adja narancsai két tizedrészét, ugyanannyi narancsuk lenne. Ha Juci Palinak adja narancsai felét, Palinak 13 narancsa lenne. Hány narancsot kaptak fejenként?

Gyufakirakó

Rakjátok ki gyufából ezt az ábrát. Hogyan kell elvenni három gyufát úgy, hogy ... 4 háromszög maradjon ... 3 háromszög maradjon.

A rejtvények megfejtését legkésőbb december 24-ig juttassátok el nyílt levelezőlapon szerkesztőségünkbe!

Asztali dísz karácsonyra, szilveszterre.

A melléklet elkészítésének leírása. Vágjátok körül a fenyőfa négy zöld oldallapját. A szaggatott vonal mentén hajlítsátok befelé. A négy-négy pettyet szúrjátok át vastag tűvel. Ezek után illesszétek fehér lapjával egymáshoz a fenyőoldalakat és ragasszátok össze. A két sárga csillag közé ragasszatok gombostűt és szúrjátok a fenyőfa csúcsába. Most következik a fa díszítése. Vágjatok a mintarajz szerint apró lemezkéket alufóliából, sztaniolból (csokipapírból), színes papirosból. Fűzzetek tűbe pl. sárga hímzőfonalat, a fenyőfán (emeletenként) vezessétek át a fonalat és közben oldalanként fűzzetek rá a kis korongokból egyet-kettőt. A fa oldallapjaira is ragaszthattok a fényes korongokból, de fűzhettek a fonalakra gyöngyöt is, egyéni ízlésetek szerint. A kész fenyőfát karácsonyi terítéskor asztali díszként állítsátok a tányérok elé. Ha több fát akartok készíteni, még az összeregasztás előtt másoljátok le a megadott mintát. Az 1986-os számot szilveszterkor egyenként ragasszátok a fa oldallapjaira, az alsó zsinór alá. Találtok a mellékleten kis harangot, szívet és karikát. Ezeket is sokszorosíthatjátok! Ragasszatok rájuk csillogó alufóliát stb. és a rajzon megjelölt pontokon zsinórra, cérnára fűzve akasszátok rá a valódi fenyőfára.

Hangulatos ünnep

Könnyen elkészíthető, hangulatos ünnepi asztalhoz adok tanácsot nektek.

Gyertyatartó almából

Keress egy szép, nagy almát. Fogj egy puha ruhát és dörzsöld fényesre. Vágj le a fenyőfa alsó ágáról egy gallyacskát, végy a boltban fenyőfára való gyertyát, drótozz fel egy szaloncukrot és kezdj hozzá! Az alma szárát tépd ki, helyére szúrd be a vékony gyertyát (ha nem megy, fúrd meg), mellé a fenyőágacskát, arra pedig akaszd fel a szaloncukrot... és ezzel kész is a mű! Persze szaloncukor helyett tehetsz csokoládét vagy habdíszt, szép szalagot, aranyszálat vagy bármi más könnyű fenyődíszt.

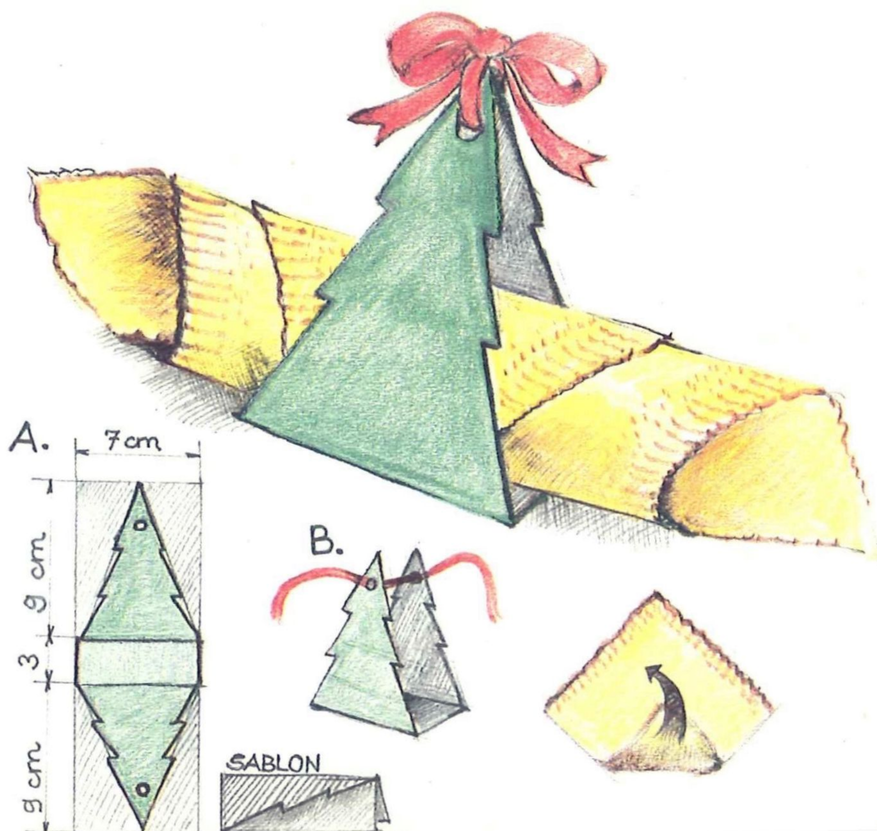
Fenyő alakú szalvétatartó

Csak zöld karton és vékony 1 cm széles szép színű szalag kell hozzá. A rajz szerint készítsd el a faforma sablonját, egy 9 × 7 cm-es rajzlapból, ennek segítségével rajzold meg a szalvétatartót a zöld kartonra és vágd ki (A. ábra). A talpánál karcold meg, hogy könnyen meg lehessen hajlítani. A B. ábra szerint lyukaszd ki, majd fűzd bele a szalagot, s kösd masnira. Díszítheted is! Esetleg ráírhatod a családtagok nevét. Legvégül göngyöld fel a szalvétát és helyezd el a tartóban. Jó munkát és boldog, békés karácsonyt kíván

Szabó M. Katalin

A Kisdobos egyéni előfizetői közül egész éves díjvisszafizetést nyertek a következők:

Németh Anna, Budapest; Várnai Krisztián, Budapest; Gács Zsófia, Budapest; Szabó Mária, Budapest; Kőhalmi Dezső, Cegléd; Weisz János, Dunaföldvár; Bernáth Zsuzsanna, Eger; Kovács István, Érd; Kovács István, Jászberény; Barát Janka, Kisújszállás; Erdős László, Nyíregyháza; Berényi Edna, Pécs; Antal Gábor, Tapolca; Balassa Szabolcs, Tapolca; Resze Csaba, Tapolca; Hornyacsek István, Maglód; Földi László, Tápiószele; Tringe Mihály, Mezőcsát; Balogh Emőke, Nyíradony; Pálfi Gyula, Nádasladány.
(A nyertesek ajándék formájában kapják kézhez jutalmukat.)

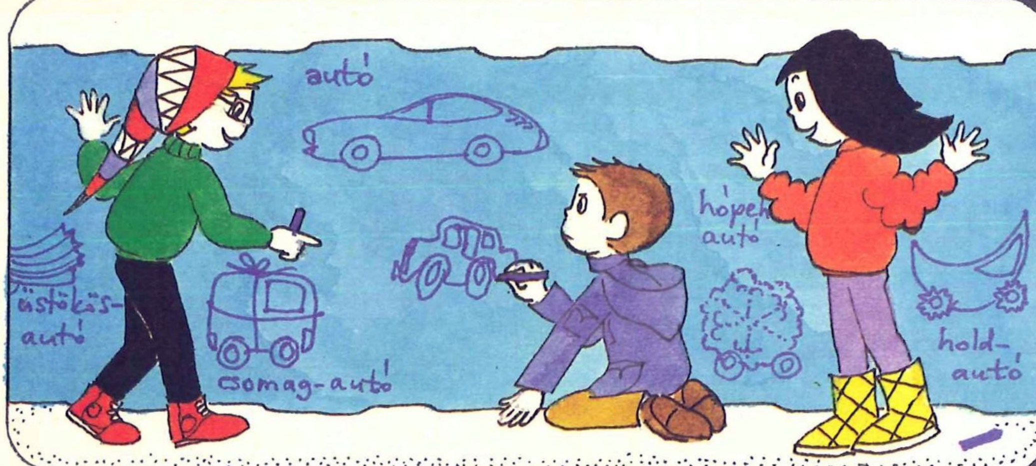

Ára: 6,— Ft

A KÉK KERÍTÉS

Volt egyszer egy kerítés, amelyik szerette, ha rajzolnak rá a gyerekek.

Réka, Bence és Körmi autókat terveztek Télapónak. – Oda nézz, Réka! – nevetett Bence. – Körmi olyan zötyögős autót rajzol, hogy kipotyog belőle a Télapó! – Körmi dühös lett.

Összemaszatolta a rajzát és elszaladt. – Nem kellett volna kinevetni... – bosszankodott Bence. – Tudod mit? – javasolta Réka. – Csináljunk a maszatból felhő-autót! Éppen olyan!

